УДК 338.48:378

DOI: [10.35619/iiu.v1i11.237](https://doi.org/10.35619/iiu.v1i11.237)

Савчук Борис

доктор історичних наук, професор,
професор кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID: 0000-0003-2256-0845
e-mail: boris_savchuk@ukr.net

Угринчук Юлія

студентка другого (магістерського) рівня освіти
кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID: 0000-0001-9766-2649
e-mail: yulia11yulia1997@gmail.com

ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ОСВІТИ В США І ШВЕЙЦАРІЇ В РЕЦЕПЦІЇ НАУКОВЦІВ ТА ПРОЄКЦІЇ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті узагальнено досвід професійної туристичної освіти в США і Швейцарії в рецепції українських учених компаративістів та у контексті його використання в Україні. Актуальність і практична значущість проблеми зумовлена розвитком туризму як чинника полікультурного виховання особистості. Це спричинює потребу розширення і вдосконалення національної системи професійної підготовки менеджерів туризму.

Виходячи з аналізу доробку вітчизняних учених-компаративістів про розвиток професійної туристичної освіти в США, з'ясовано можливості його використання для вдосконалення підготовки менеджерів туризму в Україні (моделі професійної підготовки фахівців за критерієм співвідношення між туризмом та індустрією гостинності; надання студентам широких можливостей щодо вибору профілю й спеціальності навчання відповідно до їхніх інтересів і здібностей; динамізм, гнучкість організації освітнього процесу у вишах та його здатність до модернізації відповідно до суспільних запитів і викликів ринку праці; міждисциплінарність і науково-дослідницька спрямованість процесу професійної підготовки тощо).

Швейцарська модель туристичної освіти вважається однією з найкращих у Європі завдяки покладенню в її основу засадам диверсифікації освітніх послуг; цілеспрямованому реформатуванню переліку професійних кваліфікацій та оновленню змісту освітніх програм відповідно ринку праці; тісної співпраці профільних закладів освіти з галузевими організаціями і громадськими інституціями тощо. Зважаючи на актуалізовані наукові парадигми та концепти реформування системи освіти України, використання досвіду США і Швейцарії є ефективним і перспективним для розвитку та вдосконалення національної моделі професійної підготовки майбутніх менеджерів туризму.

Ключові слова: професійна туристична освіта, педагогічна компаративістика, підготовка менеджерів туризму, туристична освіта США, туристична освіта Швейцарії.

Постановка проблеми. Туризм як всеохопний чинник розвитку сучасного глобалізованого світу відіграє вагомий роль у соціально-економічному житті окремих країн та становить важливий засіб полікультурного виховання особи, сприяє розширенню міжкультурного діалогу окремих народів.

За такої ситуації професійна підготовка майбутніх фахівців у галузі туризму стає одним із пріоритетних напрямів розвитку національних систем освіти. Про це переконливо свідчать дані Всесвітньої туристської організації (ВТО), згідно яких на початку 90-х рр. XX ст. у світі налічувалося близько 105 окремих спеціалізованих вищих та 140 середніх освітніх закладів туристичного профілю. Найбільше їх діяло у Великобританії – 37, Іспанії та Італії – по 27, Канаді – 25, Франції і США – по 22, Чилі – 12. Серед країн азіатсько-тихоокеанського регіону першість посідала Австралія – 16 вищих і середніх закладів туристичної освіти, а в Китаї їх діяло 6, у Філіппінах і Японії – 5 і 4 відповідно (Гринько, 2006, с. 244–245).

За два останні десятиріччя ці показники зросли в чотири-сім разів. У середині 2010-х рр. в Україні фахівців для галузі туризму здійснювали підготовку в понад ста вищах. На відміну від західних країн, ці послуги надавали не окремі заклади вищої освіти (ЗВО), а переважно профільні факультети та кафедри університетів.

Розвитком туристичної освіти також займаються близько 200 міжнародних організацій: від ООН, ЮНЕСКО й універсальних туристичних об'єднань (ВТО, Всесвітня Рада з туризму і подорожей, Асоціація індустрії подорожей та ін.) до профільних організацій на кшталт Всесвітньої асоціації професійного навчання в туризмі та ін.

За означених умов зростає потреба всебічного осмислення й адаптації до соціально-економічних умов і освітньо-педагогічних реалій України зарубіжного досвіду організації професійної підготовки фахівців у галузі туризму, який має понад столітню традицію. На думку авторитетного туризмолога Н. Фоменко, «стратегічна ціль» української системи туристської освіти з точки зору національних потреб та відповідності загальноосвітнім тенденціям і перспективам є інтеграція у міжнародний простір, яка полягає в утвердженні високого статусу професійної туристичної освіти як галузевої та підвищення її конкурентоспроможності до рівня європейських вимог (Фоменко, 2012).

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Різні аспекти теорії і практики організації та розвитку туристичної освіти, зокрема її зарубіжного досвіду, знайшли відображення в працях вітчизняних учених-педагогів і туризмологів (Я. Вовчок, М. Морозова, В. Обозний, Л. Сакун, Т. Сокол, Н. Фоменко, В. Федорченко, О. Хорунжак, Г. Цехмістрова, Л. Чорна, Г. Щука та ін.). Однак, для розвитку теорії і практики професійної підготовки майбутніх менеджерів туризму в Україні актуальним завданням залишається всебічне осмислення зарубіжного досвіду організації туристичної освіти в контексті сучасних парадигм і тенденцій розвитку національної системи освіти та вимог і стандартів туристичної індустрії.

Мета статті полягає в синтезованому аналізі здобутків вітчизняних компаративістів і туризмологів про розвиток професійної туристичної освіти у США і Швейцарії на предмет виявлення в ньому продуктивного досвіду, який може бути використаний для вдосконалення системи підготовки майбутніх менеджерів туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вивченні означеної проблеми українські й зарубіжні вчені використовують різні поняття: «туристична освіта», «професійна освіта в туризмі», «спеціальна туристична освіта», «педагогіка туризму» та ін. (Фоменко, 2012; Закардонієць, 2012; Зорин та Зорин, 2005; Лук'янова, 2008; Сакун, 2004; Самохвал, 2008; Чорна, 2009; Щука, 2013; Bieger, Laesser & Maggi, 2007; Chen & Groves, 1999; Hudson, 2005; The Study of Tourism 2012). Якщо виходити з поширеної наукової позиції, згідно якої туристична освіта розглядається і як система підготовки фахівців для туристичної галузі, і як освіта населення засобами туризму (Зорин та Зорин, 2005 та ін.), то для позначення першого складника доречно використовувати поняття «професійна туристична освіта».

Зважаючи на багаторівневість сфери туризму, феномен професійної туристичної освіти є не однозначний і багатоаспектний, тому дослідники пропонують розглядати його як професійну підготовку кадрів для: 1) міжгалузевого туристичного комплексу; 2) туристичних підприємств і закладів розміщення; 3) туристичних фірм і агентств (Щука, 2013, с. 53). Такий підхід має сенс, адже вказує на основні «вектори» підготовки фахівців у галузі туризму. Утім, він ускладнює теоретичне обґрунтування цілісності такої системи, яка потребує працівників різного профілю, зокрема, економістів, культурологів, менеджерів тощо.

Згідно базових нормативно-правових актів (Закони України «Про туризм» (2003), «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017) тощо) та доробками вчених (Фоменко, 2012; Зорин та Зорин, 2005; Сакун, 2004; Щука, 2013; Chen & Groves, 1999; Hudson, 2005; The Study of Tourism 2012), професійну туристичну освіту визначаємо як систему підготовки фахівців відповідного рівня кваліфікації та їхньої перепідготовки і підвищення кваліфікації у профільних освітніх закладах. Її функціонування відповідно до державних стандартів і вимог забезпечують профільні й різногалузеві заклади освіти, наукові установи, виробничі підприємства, органи державного і місцевого управління та самоврядування, інші учасники освітнього процесу.

Україна сприйняла світову практику розмежування підготовки фахівців для туристичних підприємств та готельної індустрії за напрямками підготовки «Туризм» і «Готельне господарство» та різними спеціальностями. Тому науково-теоретичний і практичний інтерес становлять три моделі професійної підготовки фахівців, які розробили американські науковці К. С. Чен і Д. Грув за критерієм співвідношення між туризмом та індустрією гостинності (готельним господарством). Перша передбачає збереження «балансу» між ними, коли кожна галузь зберігає свою специфіку та враховуються спільні точки дотику. Перевага цієї моделі полягає в тому, що майбутні фахівці комплексно вивчають ці дві галузі, тому краще розуміють їхній загальний розвиток і функціонування. В освітньому процесі у цьому випадку домінують науково-дослідницькі завдання, стажування, практикуми тощо (Chen & Groves, 1999).

Друга модель передбачає домінування індустрії гостинності над туризмом, тому подорожі розглядаються як один із її складників. У навчальному процесі, який згідно цієї моделі може тривати від двох до чотирьох років, основна увага зосереджується на підготовці кадрів до роботи в готельному секторі, зокрема, управлінні клубами, ресторанами тощо (Chen & Groves, 1999).

У третій моделі пріоритет у професійній підготовці майбутніх фахівців належить індустрії туризму, а сфера гостинності і закладів розміщення розглядаються як один з її елементів. Тому у змісті освітніх програм домінують

компоненти, пов'язані з економічними (фінанси, транспорт тощо), управлінсько-організаційними, соціокультурними, екологічними, іншими чинниками, що визначають і забезпечують розвиток туризму (Chen & Groves, 1999).

При осмисленні досвіду функціонування професійної туристичної освіти зарубіжні та українські дослідники акцентують увагу на особливостях її національних моделей окремих країн (Фоменко, 2012; Зорин та Зорин, 2005; Лук'янова, 2008; Сакун, 2004; Шука, 2013; Hudson, 2005; The Study of Tourism, 2012). У такому розрізі вона поділяється на два основні види. Перший – бінарний – стосується системи підготовки фахівців з туризму у спеціалізованих закладах та університетах. Він притаманний більшості країн світу (Австралія, Бельгія, Великобританія, Греція, Данія, Ірландія, Канада, Нідерланди, Норвегія, Німеччина, США, Франція, Швейцарія Туреччина та ін.), хоча кожна з них має свою специфіку. Другий – унітарний – різновид функціонує головним чином в Італії, Іспанії, Фінляндії, Швеції й передбачає підготовку майбутніх фахівців лише в університетах.

На світовому ринку туристичних освітніх послуг значною популярністю користується модель підготовки майбутніх фахівців у США. Вона відзначається демократизмом, відкритістю і доступністю для молоді, практичною й особистісною орієнтованістю освітнього процесу та його диференційованістю і варіативністю. Кожен студент отримує широкі права і можливості щодо вибору профілю і спеціальності навчання відповідно до своїх інтересів і здібностей. Зарубіжні (Chen & Groves, 1999; Hudson, 2005 The Study of Tourism, 2012) та українські (Сакун, 2004; Чорна, 2009) науковці також зазначили, що для неї характерний динамізм, гнучкість, здатність до модернізації відповідно до чергових суспільних викликів і запитів ринку праці. Важливими перевагами американської моделі є наукова спрямованість, адже вона опирається на новітню методологію і практику різних галузей знань; стимулювання майбутніх фахівців до проведення науково-дослідницької роботи; неперервність, що дозволяє узгоджувати і координувати зміст навчання і підвищення кваліфікації на різних освітніх рівнях. Покладена в її основу кредитно-модульна система забезпечує щільний зв'язок навчальної і наукової діяльності у закладі вищої освіти з виробництвом.

Як впливає з доробку зарубіжних (Bieger, Laesser & Maggi, 2007; Hudson, 2005; The Study of Tourism, 2012; OPET, 2014) та українських (Закордонець, 2012; Самохвал, 2018; Сакун, 2004) науковців, значний інтерес для підготовки майбутніх фахівців в Україні становить швейцарська модель туристичної освіти, яка вважається однією з найкращих у Європі. Її ефективність забезпечують такі принципи і засади диверсифікації освітніх послуг: цілеспрямованого переформатування переліку професійних кваліфікацій та оновлення змісту освітніх програм, згідно з вимогами світового і національного туристичного ринку праці; тісної співпраці профільних закладів освіти з галузевими організаціями і громадськими інституціями.

Доволі ефективною виявилася політика вишів Швейцарії щодо скорочення чисельності випускників туристичних ЗВО університетського рівня через їхнє переважання освітніми пропозиціями та створення гнучкої системи вступу до профільних туристичних закладів освіти. Це дало змогу забезпечити баланс на туристичному ринку праці між потребами у кваліфікованих працівниках та управлінських кадрах. Зростанню рівня неперервної туристичної освіти сприяє оновлення освітніх програм та вдосконалення методики організації різнотермінових семінарів і тренінгів.

Швейцарська модель у багатьох параметрах не збігається, але загалом вдало

конкурує з системою професійної туристичної освіти в європейських країнах. Це, зокрема, завдячується тому, що в університетах Швейцарії студенти опановують значні обсяги теоретичного матеріалу, а чинні освітні програми не мають вузької спеціалізації. В організації освітнього процесу акценти зміщуються на самостійне вивчення туризмознавчого матеріалу, що відповідає особистим інтересам здобувача освіти. У такому руслі посилюється значущість самостійної дослідницької роботи.

Цікавою й ефективною є розроблена швейцарськими фахівцями методика кооперативного навчання, що поєднує спільну професійну підготовку дипломованих менеджерів, які мають досвід роботи, та майбутніх туроператорів, зокрема, під час проходження ними практики і стажування. Його результати оцінюються згідно зі шкалою ECTS. Практикується двомовне викладання, яке, на відміну від більшості європейських вишів, не обмежується аудиторними заняттями, а безпосередньо орієнтоване на комунікацію та налагодження партнерських стосунків зі студентами ЗВО і громадянами інших країн (Bieger & Laesser & Maggi, 2007; Hudson, 2005; The Study of Tourism 2012; OPET, 2014) та українських (Закордонець, 2012; Самохвал, 2018).

Система освіти у професійних школах готельного і туристичного менеджменту та університетах Швейцарії відзначається широким вибором навчальних дисциплін, які поділяються на три групи: обов'язкові, елективні (за вибором студента серед пропонованих вишем), повністю елективні (за вибором здобувача освіти відповідно до його бажань та інтересів). Результати аналізу змісту швейцарських освітніх програм і навчальних планів з підготовки майбутніх менеджерів туризму показали, що вони містять чимало схожих навчальних дисциплін, які вивчаються в Україні, особливо з блоків економіки й менеджменту. Тому привертає увагу викладання таких курсів гуманітарного циклу, як стратегічне лідерство, міжкультурна комунікація, риторика комунікації, діловий етикет, технології презентації і модерації, які, зважаючи на сучасні процеси глобалізації та перспективи розвитку міжнародного туризму, очевидно, були б цікавими й корисними для українських студентів. Це ж стосується і низки дисциплін природничо-наукового блоку, приміром, таких як інтерпретація культурної спадщини, полікультурний менеджмент, новітні засоби масової інформації у сфері туризму, технології зв'язку тощо. Багато з них опановуються у форматі міждисциплінарних навчальних та наукових проєктів (Bieger, Laesser & Maggi, 2007; Hudson, 2005; The Study of Tourism, 2012; OPET, 2014; Закордонець, 2012; Самохвал, 2018; Сакун, 2004).

Вивчення досвіду організації професійної туристичної освіти у США, Швейцарії, інших країнах світу уможливило стверджувати, що його ефективна інтеріоризація в систему підготовки майбутніх менеджерів туризму в Україні буде доречною не лише за умов цілком зрозумілого дотримання творчого підходу. Необхідний ширший, більш продуманий і науково обґрунтований підхід до цієї проблеми. Йдеться про потребу врахування всього комплексу реалій, можливостей, потреб, перспектив розвитку як національної туристичної індустрії, так і міжнародних тенденцій розвитку туристичної галузі. Вважаємо, що екстраполяція зарубіжного досвіду має поєднуватися (супроводжуватися) ретельним дослідженням внутрішнього ринку праці, зокрема, кількісного складу майбутніх випускників закладів туристичної освіти, потреб у кадровому забезпеченні туристичної галузі тощо.

Цілком очевидною є потреба врахування при розв'язанні означеного завдання загальних закономірностей розвитку теорії і практики зарубіжної туристичної

освіти. Вони апіорі мають стати альфою і омегою організації підготовки майбутніх менеджерів туризму в ЗВО України, але ще не знайшли належної реалізації. У зв'язку з цим вважаємо за потрібне зацентувати на засадах, принципах і тенденціях, що стосуються: а) створення розгалуженої мережі вишів з підготовки фахівців туристичного профілю, яка має забезпечити демократизм і доступність цього виду освітніх послуг та володіти належними кадровим і матеріальними ресурсами; б) забезпечення диференційованості, гнучкості й варіативності навчальних курсів, які гармонійно поєднують вивчення обов'язкових, частково елективних (за вибором студента серед пропонованих вишем) і повністю елективних (за власним бажанням студента) дисциплін; в) упровадження неперервності навчання та наступності освітніх програм і виробничих практик, зокрема, на основі спільного навчання майбутніх і дипломованих фахівців туризму; г) посилення науково-дослідницької спрямованості їхньої професійної підготовки; ґ) урахування у змісті освітніх програм набуття професійних компетентностей, що стосуються етнокультурних, соціальних, вікових, гендерних, расових, інших особливостей споживачів туристичних послуг; д) посилення в підготовці професійних менеджерів туризму компонентів, які спрямовують на використання новітніх засобів масової комунікації у сфері туристичної індустрії тощо.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, за сучасних умов формування системи професійної туристичної освіти України вивчення зарубіжного досвіду стає важливим і необхідним чинником її вдосконалення та розвитку. Його використання актуалізується у контексті інтеграції України в європейський освітній простір та міжнародний ринок туристичних послуг. Така діяльність має супроводжуватися апробацією відібраних на основі всебічного аналізу освітніх компонентів, що відповідають сучасним потребам, можливостям і перспективам розвитку системи професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі туризму в Україні. Перспективи подальших студій убачаємо в розширенні спектру вивчення теорії і практики розвитку туристичної освіти країн, що мають як подібні, так і відмінні від України умови і перспективи розвитку освіти та ринку туристичних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Гринько, С. (2006). Рынок подготовки туристских кадров: реалии и перспективы развития. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 10. с. 243–246.

Фоменко, Н. (2012) Просктування змісту туристської освіти. URL: http://library.udpu.org.ua/pedagog_probl_silsk_shkolu/8/visnuk_4.pdf [Дата звернення 12.11.2019].

Закордонець, Н. (2012). *Система професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму в Швейцарії*. Кандидат педагогічних наук. Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка.

Зорин, И., Зорин, А. (2005). Професиональное образование и карьера в туризме. Москва: *Советский спорт*. 528 с.

Лук'янова, Л. (2008). *Освіта в туризмі*. Навчально-методичний посібник. Київ: Вища школа. 719 с.

Сакун, Л. В. (2004). *Теорія і практика підготовки фахівців сфери туризму в розвинутих країнах світу*. Київ: «МАУП». 399 с.

Самохвал, О. (2018). Тенденції розвитку туристичної освіти в Швейцарії: історичний огляд та сучасні реалії. *Молодий вчений*. № 9. с. 69–73.

Чорна, Л. (2009). *Особливості практичної підготовки майбутніх фахівців*

туристичної галузі в університетах США. Кандидат педагогічних наук. Полтавський державний пед. університет ім. В. Г. Короленка.

Шука, Г. (2013). *Система професійної освіти у сфері туризму в Російській Федерації, Україні та Республіці Білорусь.* Луганськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 264 с.

Bieger, T., Laesser, C., & Maggi, R. (2007). URL: *Jahrbuch der Schweizerischen Verkehrswirtschaft.* St. Gallen. P. 56-67: <http://jtr.sagepub.com/content/44/4/397.abstract>. [Дата звернення 09.11.2019].

Chen K. C., Groves D. (1999). The importance of philosophical relationships between tourism and hospitality curricula. *International Journal of Contemporary Hospitality Management.* 11. pp. 37–42.

Hudson, S. (2005). *An International Handbook of Tourism Education.* New York: Elsevier Ltd. 238 p.

The Study of Tourism (2012). Past Trends and Future Directions *International Handbook of Tourism Education.* Oxford URL: books.google.com.ua > books. [Дата звернення 12.11.2019].

OPET. (2014) *Vocational education and training in Switzerland. Facts and figures.* Bern: Federal Office for Professional Education and Technology. URL: <http://www.bbt.admin.ch/themen/berufsbildung/index.html?lang=en>. [Дата звернення 12.11.2019].

REFERENCES

Grinko, S. (2006). Rynok podgotovki turistskikh kadrov: realii i perspektivy razvitiya [Tourist Training Market: Realities and Development Prospects]. *Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk.* 10. s. 243–246. (in Russian)

Fomenko, N. (2012) Proektuvannia zmistu turystskoi osvity [Designing the Content of Tourism Education]. URL: http://library.udpu.org.ua/pedagog_probl_silsk_shkolu/8/visnuk_4.pdf [Data zvernennia 12.11.2019]. (in Ukrainian)

Zakordonets, N. (2012). *Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sfery turyzmu v Shveitsarii.* [The System of Vocational Training of Future Specialists in the Field of Tourism in Switzerland]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Ternopilskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni V. Hnatiuka. (in Ukrainian)

Zorin, I., Zorin, A. (2005). Professionalnoe obrazovanie i karera v turizme [Profession Education and Career in Tourism.]. Moskva: Sovetskii sport. 528 s. (in Russian)

Lukianova, L. (2008). *Osvita v turyzmi* [Education in Tourism]. Navchalno-metodychnyi posibnyk. Kyiv: Vyshcha shkola. 719 s. (in Ukrainian)

Sakun, L.V. (2004). Teoriia i praktyka pidhotovky fakhivtsiv sfery turyzmu v rozvynutykh krainakh svitu [Theory and Practice of Training Specialists in the Field of Tourism in Developed Countries]. Kyiv: “MAUP”. 399 s. (in Ukrainian)

Samokhval, O. (2018). Tendentsii rozvytku turystychnoi osvity v Shveitsarii: istorychnyi ohliad ta suchasni realii [Trends in Tourism Education in Switzerland: Historical Overview and Current Realities]. *Molodyi vchenyi.* No 9. s. 69–73. (in Ukrainian)

Chorna, L. (2009). Osoblyvosti praktychnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv turystychnoi haluzi v universytetakh SShA [Features of Practical Training of Future Tourism Professionals at US Universities]. Kandydat pedahohichnykh nauk. Poltavskyi derzhanyi ped. universytet im. V. H. Korolenka. (in Ukrainian)

Shchuka, H. (2013). *Systema profesiinoi osvity u sferi turyzmu v Rosiiskii Federatsii, Ukraini ta Respublitsi Bilorus* [The System of Professional Education in the Field of

Tourism in the Russian Federation, Ukraine and the Republic of Belarus] Luhansk: DZ "LNU imeni Tarasa Shevchenka". 264 s. (in Ukrainian)

Bieger, T., Laesser, S. & Maggi, R. (2007). URL: *Jahrbuch der Schweizerischen Verkehrswirtschaft*. St. Gallen. P. 56-67: <http://jtr.sagepub.com/content/44/4/397.abstract>. [Access 09.11.2019].

Chen K. S., Groves D. (1999). The Importance of Philosophical Relationships Between Tourism and Hospitality Curricula. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 11. p. 37–42.

Hudson, S. (2005). An International Handbook of Tourism Education. New York: Elsevier Ltd. 238 p.

The Study of Tourism (2012). Past Trends and Future Directions International Handbook of Tourism Education. Oxford. URL: [Oxford: books.google.com.ua > books](http://books.google.com.ua/books). [Access 12.11.2019].

OPET. (2014) Vocational Education and Training in Switzerland. Facts and Figures. Bern: Federal Office for Professional Education and Technology. URL: <http://www.bbt.admin.ch/themen/berufsbildung/index.html?lang=en>. [Access 12.11.2019].

EXPERIENCE OF VOCATIONAL TOURIST EDUCATION IN THE USA AND SWITZERLAND IN THE PERCEPTION OF SCIENTISTS AND MECHANISMS OF ITS APPLICATION IN UKRAINE

Borys Savchuk

Doctor of Sciences hab. (in History), Professor,
Professor at Bogdan Stuparik Department of Pedagogy
of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2256-0845
e-mail: boris_savchuk@ukr.net

Yulia Uhrynchuk

student of the second (master's) level of education
at Bogdan Stuparik Department of Pedagogy
of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine
ORCID: 0000-0001-9766-2649
e-mail: yulia11yulia1997@gmail.com

Abstract. The article summarizes the experience of vocational tourism education in the USA and Switzerland in the perception of Ukrainian comparative scientists and mechanisms of its use in Ukraine. The topicality and practical relevance of the problem is due to the development of tourism as a factor in multicultural education of the individual. It causes the need to expand and improve the national system of vocational training of tourism managers.

Based on the analysis of the achievements of Ukrainian comparative scientists on the development of vocational tourism education in the US, the possibilities of its use for improving the training of tourism managers in Ukraine have been determined. (patterns of professional training of specialists on the criterion of correlation between tourism and hospitality industry; providing students with ample opportunity to choose a profile and specialty of study according to their interests and abilities; the dynamism, flexibility of

the organization of the educational process in higher education institutions and its ability to modernize according to the public demands and challenges of the labor market; interdisciplinarity and research orientation of the training process, etc.).

The Swiss model of tourism education is considered to be one of the best in Europe due to its diversification of educational services; purposeful reformatting of the list of professional qualifications and updating of the content of educational programs according to the labor market; close cooperation of specialized educational institutions with industry organizations and public institutions, etc.. Taking into consideration that the current scientific paradigms and concepts of reforming Ukraine's education system, the use of US and Swiss experience is effective and long-term for the development and improvement of the national model of vocational preparation of future tourism managers.

Keywords: vocational tourism training, pedagogical comparative studies, training of tourism managers, tourism education in the USA, tourism education in Switzerland.

Стаття надійшла до редакції 24.04.2020 р.